

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

Director: DEM. I. DOBRESCU
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat. Fost Magistrat Pro- decanul Baroului de Ilfov	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat	N. JAC CONSTANTINESCU Președinte la Curtea de Apel din București
RÉNE DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris	V. DONGOROZ Confer. la Facult. de Drept din Buc. Avocat	CONSTANT IONESCU Avocat, al Statului. Doctor și Laurent în Drept Paris	ALFRED JUVARA Profesor Universitar Avocat	Dr. ȘT. LADAY Membru în Consiliul Legislativ
C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București	C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Profesor Universitar Avocat	AL. VELESCU Dr. în drept din Buc Avocat
				I. GR. PERIȚEANU Avocat

Secretar de redacție: E. C. DECUSARĂ, Dr. în Drept din Paris. Directorul Statisticii Judiciare.

Membru corespondenți pentru Paris: EDOUARD LEVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

Membru corespondent pentru Polonia: EMIL ST. RAPPAPORT, Președinte la Curtea de Casație din Varșovia.

ABONAMENTUL	
Un an p. B-c, Case com., Autorit.	1400 lei
„ Avocați	1000 „
„ Magistrați	800 „
6 luni prețuri de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SAPTĂMANA
in lunile Iulie și August
Apare odată la doua săptămâni
Abonamentele se platesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația
București Strada Artei No. 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

S U M A R

- *Lupta pentru drept*, de Gr. L. Trancu-Iași.
- *Chestiuni sociale. Reabilitarea condamnaților*, de C. S. Bailan;
- *Propuneri de introdus cu ocazia modificării legii de organizarea judecătorească*, de O. Radeanu;
- *Sparșit de an și perspective*, de Al. Kostiachi;
- *N. Șteranțescu iacini. Cauzele crizei economico-financiare. Problema agricolă în România, recenzie*, de Prof. Petre Vasilescu;
- *Documentația fiscală Paves*, Recenzie de Radu Codreanu.

JURISPRUDENȚE:

- Curtea de Casație s. I: *L. Shinde cu C. Ziamer* (Nulitățile prevăzute de legea p. înstreinarea bunurilor către supușii inamici din 22 Dec. 1916, sunt nulități relative și nulitatea nu poate fi invocată chiar de către fostul supus al Statului inamic).
- Curtea de apel Iași s. I: *X cu Y*. (Art. 7 § 5 din Constituție. Nulitate absolută. Confirmare. Admisibilitate), cu o Notă de Prof. Florin Șion.
- Consiliul de disciplină al Baroului Prahova, *Avocatul G. B. cu C. dat în judecata Consiliului de disciplină*. (Dacă se poate introduce la Unune, cerere de sirămutarea judecării la alt consiliu, pentru suspiciune legitimă, sau la Curtea de Casație?)

În legătură cu ante-proiectul codului de comerț, tipărit recent în atelierile noastre, al cărui preț este 100 lei exp., recomandăm cititorilor următoarele lucrări ale d-lui I. L. Georgescu, referent la Consiliul Legislativ:

- 1) „Societățile cu răspundere limitată, în legătură cu unificare legislativă”, tip de societate adoptat de proiect, și
- 2) „Sinteză critică de lege ferenda, a actelor de comerț”, ale cărei idei sunt și ele în mare parte adoptate.

Ambele lucrări se găsesc în depozit la librăria „Curierul Judiciar”.

Lupta pentru drept

„Mai bine să fii câine decât om, dacă e vorba să îți călcat în picioare”, așa spune eroul Michael Kohlhaas din nuvela lui Heinrich von Kleist.

„Cer legea” spune Shylock:

— De nu-mi veți da funtul de carne.

— „Vai de legea voastră! Nu e putere în pravila Veneției!”

Shakespeare nu mai pune în Shylock eroul care cere funtul sau de carne: „e însăși legea Veneției care bate la bara justiției — căci dreptul său și pravila Veneției sunt una: cu dreptul său se prăbușește însăși aceasta din urmă”.

Iată pildele cu care Rudolf von Ihering ilustrează monumentală sa operă: Lupta pentru drept!

Tradusă în toate limbile din lume inclusiv într-a noastră, o nouă traducere românească a d-lui Constantin Turtureanu, licențiat în drept și în litere,—mi se spune că e un distins profesor la școala militară din Iași — ne dă o minunată ediție. Pe copertă desenul pictorului talentat Al. Ionescu, reproducând pe zeița Themis pe trepedul delfic împărțind dreptatea. În fața ei un muritor care i-o cere.

Nu știu dacă era o țară care să aibă mai mult nevoie de înprospătarea Luptei pentru Drept ca la noi.

Traducătorul ne spune că principiul de drept fiind batjocorit, e datorită tuturor să

apărăm dreptul, să biciuim cu vorbe de foc ilegalitatea și nedreptatea — ori de unde ar veni, căci nedreptatea nepedepsită care lovește astăzi cu nerușinare pe unul, mâine ne va lovi pe toți.

România nu-și poate clădi viitorul, decât pe o perfectă ordine legală!

Traducătorul ne mai spune în post-scriptum, greutatea cu care a suportat cheltuelile de imprimare, dar se consolează cu vorbele lui Ihering:

„Der Zweck macht die Mittel bezahlt!“

Influența pe care cursul marelui romanist, „Institutionen und Geschichte des römischen Rechts“ și „Geist des römischen Rechts“ l'a avut asupra marelui nostru poet Mihail Eminescu, înscris la facultatea de litere și drept din Viena (1860—1872) și asupra lui Simion Barnuțiu, ne face să ne gândim la acel mare adevăr al interpenetrațiunii elitelor. Câte din versurile și din articolele economice și sociale ale nemuritorului Eminescu n'au fost scrise supț influența cuvintelor lui Ihering, care începe cartea sa cu această armonie a contrastelor :

„Ținta dreptului este pacea, iar mijlocul pentru aceasta, luptă“.

„Cât timp dreptul trebuie să se aștepte la atac din partea nedreptății — și aceasta va dura cât e lumea —, el nu va scăpa de luptă“.

Viața dreptului este lupta, o luptă a poarelor, a autorității de Stat, a claselor sociale, a indivizilor!“

La ce popor s'ar putea aplica mai bine cuvintele lui Ihering și în timp mai prielnic decât la noi?

„Nu numai obișnuința, ci și jertfa este cea, care făurește legătura cea mai puternică dintre popor și dreptul său, și cărui popor Dumnezeu îi vrea binele, aceluia nu-i dăruiește lucrul de care are nevoie, nici nu-i ușurează truda de a-l câștiga, ci aceluia i-o îngreuiază“.

In acest sens nu preget de a spune: lupta pe care o cere dreptul spre a se naște, nu-i BLESTEM, ci o BINECUVINTARE !

Proză în lumea realului pur, dreptul devine poezie în sfera subiectivă, în lupta pentru drept cu scopul afirmării personalității — LUPTA PENTRU DREPT ESTE POEZIA CARACTERULUI !“ ne spune Ihering.

Incheie cartea cu adevărul „în luptă să-ți găsești dreptul“ și ultima concluzie a înțelepciunii este aceasta:

Libertatea și viața le merită numai acela

care trebuie să le cucerească zilnic!

Sunt recunoscător traducătorului care mi-a dat prilej ca să încep activitatea anului 1931, la această revistă la care colaborez dela primele articole de drept luând o baie de energie și îndemn la luptă din cartea marelui profesor, redată în limba noastră, așa de frumos, așa de înțelept.

De data aceasta, „traduttore“ n'a fost un „traditore“!

La altarul dreptului la care au slujit ani de-a rândul, marii mei profesori de la Iași: Dim. Alexandresco, Matei Cantacuzino, Vasile Dimitriu, D-l Ștefan G. Longinescu și alții, tânărul profesor ieșan a aprins o candelă care să ne dea siguranța că „altarul“ nu este în părăsire, că veghiază încă la îndrumarea poporului român.

Ce bine este reîmprospătarea operilor fundamentale ale dreptului.

D-l Henri Capitant, căruia îi datorăm atâtă pentru dragostea ce ne-a arătat-o cu ocazia vizitei sale în țară, a scris o prefață la o carte a d-lui H. Renault, recent apărută: Les Ordonnances civiles du chancelier D'Auesseau. Les Donations et l'Ordonnance de 1731.

Două lucruri se evidențiază: Faimoasa formulă „Car tel est notre bon plaisir“ este departe de a fi o dovadă a absolutismului, întrucât ordonanțele nu se nașteau din unica voință regală, ci din conștiința populară în care se înfiripau. Țineți seama de nevoi, condiții economice, politice sau sociale. Puterea suverană era neputincioasă de a legifera în dreptul privat.

Al doilea se evidențiază grija cu care se redactau ordonanțele. Câte scrupule pentru a se pune într'un text precis soluțiunile adoptate.

În timp de două sute de ani de când datează Codul civil, nici un cuvânt nu s'a schimbat din vechile texte!

Ce exemplu pentru legiuitorii actuali! Nu cuvintele, dar spiritul și concepția se schimbă dela o lună la alta!

Sunt bucuros că în noianul ocupațiilor de fiecare zi, am putut să dau aceste câteva note, pentru ca din trecutul slujitorilor dreptului să luăm puterile necesare pentru a duce lupta pentru drept, într'o vreme când cu toate progresele sociale s'ar părea că această luptă este ușurată.

Dacă rândurile mele ar avea ca rezultat încurajarea tinerilor juriști de a munci cu deviza lui Ihering: Der Zweck macht die Mittel bezahlt și încă ne vom fi făcut datoria.

GR. L. TRANCU-IAȘI.

CESTIUNI SOCIALE

Reabilitarea Condamnaților

Prin influența alcoolismului, criminalii și cea mai mare parte din alienații alcoolici, dau un foarte mare contingent recidivismului; — aceasta se confirmă prin date statistice. Apoi, între recidivism și manifestările psihomorale în funcțiune de alcoolism, este o corelație evidentă și, apariția din nou a acestora din urmă, aduce, în majoritatea cazurilor, repetarea pornirilor criminale. Asupra acestor chestiuni, însă, e încă discuție între criminaliști și antropologiști, mai ales pentru elucidarea chestiunii referitoare la recidivă și a celorla în legătură cu ea: condamnarea vinovaților și aplicarea pedepsei (1).

Faptul, apoi, că, condamnații — în timpul cât își fac pedeapsa, trăiesc, în penitenciare, la un loc cu toții, fără a fi izolați, — contribuie, în mare parte, la mărirea perversității multora dintre ei și la coruperea și a celorla, cari, poate, mai aveau puțința să devie oameni cumsecade.

Apoi, binevoitoarea supraveghere a poliției, după eliberarea acestor condamnați din închisoare, — unită cu neconținută bănuială, ce planează asupra lor, ori de câte ori se comite vreo nouă infracțiune, face ca acești năpăstuiți ai soartei să fie mereu cercetați de poliție și mereu disprețuiți de lume. Adăugați, la toate acestea și lipsa totală a oricărui sprijin material și lesne se va putea explica: de ce liberații din închisori sunt așa de ușor tentați a face din nou fapte rele și — fatalmente recidiviști...

*

Recidiva face mult rău societății. Ea este o adevărată plagă socială, pentru combaterea căreia s'au luat de mult, măsuri serioase — și în țările din occident, și la noi, — ca Societățile de patronaj, liberarea condiționată a condamnaților, suspendarea executării pedepșelor, desființarea supravegherei polițienestii deasupra liberaților din închisori și înlocuirea acestei supravegheri printr'o alta, exercitată de societățile de patronaj, comitetele pentru apărarea criminalilor aduși în fața justiției, etc.

Cel mai bun mijloc însă pentru combaterea recidivei, este, numai reabilitarea condamnatului, care, mijloc de combatere, aplicat în Franța, — a dat rezultate îmbucurătoare, fapt care ne îndeamnă să sperăm că, această reformă salutară — ce, sperăm că foarte curând va fi introdusă și în legislația noastră, — va da, și la noi, aceleași bune rezultate.

Intr'adevăr, la noi, după codul nostru penal, pedeapsa are încă acel caracter neuman din trecut: perpetuitatea.

Pentru cea mai mică pedeapsă, suferită de un condamnat, pentru o greșală oarecare, — și câți nu greșesc? — un asemenea nenorocit, eliberat din închisoare, o viață întreagă este, apoi, încontinuu stigmatizat, încontinuu acoperit cu disprețul lumii, fiind — în fiecare moment — bănuț și încredințat, EL cel dintâi, — că ar fi autorul oricărei infracțiuni comisă prin împrejurimi...

...Și când te gândești că, după legislația noastră de până acum, — un asemenea eliberat — și sunt atâtea! niciodată nu mai poate ridica ochii în lume, că nici odată nu mai poate reveni între prieteni și rude — fără a suporta, cu durere și în fiecare moment, cruzimea cuvântului — spus în șoaptă de unii, rostit în gura mare de alții: — că e „puscăriș“, că e „condamnat“, — un sentiment de milă te cuprinde la gândul că și acela e om și că e nedrept, e neuman, e prea umilitor ca el să fie mereu oropsit, mereu acoperit cu rușine și dispreț, pentru o greșală, pe care — nenorocitul — a ispășit-o nedeajuns prin pedeapsa dată de lege...

A sosit, cred, timpul și la noi, de-a găsi mijlocul de a se reda societății pe acești desmoșteniți ai soartei și a le șterge de pe frunte pata rușinoasă, pusă prin o faptă, pe care au săvârșit-o într'un moment de răătăcire, — dar pe care au expiat-o — prin pedeapsă.

Am susținut aceasta, încă de acum 25 ani, dela prima ediție a lucrării mele „Cauzele criminalității“ (1) și ne bucurăm, că, în fine, s'a depus în parlament și mult așteptata „lege pentru reabilitarea condamnaților eliberați din închisoare“, lege, — care, suntem siguri, va reda societății numeroase elemente viguroase și folositoare.

C. S. BALLAN

Judecător cu rang de Consilier de Curte

PROPOUNERI DE INTRODUS CU OCAZIA MODIFICĂRII LEGEI DE ORGANIZARE JUDECĂTOAREASCĂ

Fiindcă s'a anunțat prin ziare că în cursul acestei săptămâni se va prezenta Corpurilor Legiuitoare noua lege de organizare judecătorească, speranța tuturor este că această lege va fi superioară actualei legi de organizare judecătorească, din toate punctele de vedere.

Această speranță este nutrită mai cu seamă de Corpul Magistraturei și se evidențiază din dese articole scrise atât în revistele juridice cât și în alte ziare, — unde magistrați dela toate instanțele judecătorești ca, judecători, tribunale și Curți de Apel, au ținut să scoată în evidență părțile ce ar trebui să fie modificate și chiar s'au propus unele soluții.

Din partea funcționarilor judecătorești, d-l F. Chioveanu, prim-grefier la Tribunalul Ilfov, face unele propuneri, cari s'au publicat în „Curierul Judiciar“ No. 27 din 27 Iulie 1930 și care articol găsește aprobarea numitei reviste. Se mai găsesc propuneri în acelaș sens și de către alți autori de articole, cari călăuziți numai de dragul ratificării prestigiului funcționarilor judecătorești, preconizează diferite soluțiuni.

Toate propunerile, atât acele făcute de magistrați cum și de funcționarii judecătorești, unanimi degajează din ele frumoasă intenție pentru o cât mai bună selecționare a Corpului Magistraturei și a auxiliarilor lor pentru ca să fie în ritmul timpurilor în care trăim de adevărat progres în râmura activității judecătorești, nu numai prin încredințarea justiției bunilor magistrați, ci și prin selecționarea unui personal judecătorec corespunzător acestui corp de elită.

Dacă noua lege va corespunde sau nu frumoaselor

1) H. Jolij „Problemes de science criminelle,

2) Vezi și ediția 5-a, augmentată, de curând apărută: 60 lei exemplarul la „Curierul Judiciar“.

speranțe ce se nutresc, rămâne de văzut, la votarea legii.

Ținem totuși să remarcăm că în afară de gradațiunile, binemeritate, acordate magistraților, nu acelaș lucru s'a întâmplat cu personalul ajutător.

Sunt și astăzi funcționari judecătorești, foarte capabili și cu vechime între 5 și 10 ani cari nu au fost avansați nici la clasa și gradul imediat următoare, pe când alții — cu mai mult noroc — au trecut accelerat peste toate gradațiile, ajungând în vârful piramidei, pe care o poate urca un funcționar judecătorec. Și dacă această avansare vertiginoasă și peste stagiul ar fi scuzată cel puțin de unele titluri de studii, nu ni s'ar părea nimic curios. Adevărul însă este că în ultima mișcare a funcționarilor judecătorești, sunt trecuți în Monitorul Oficial, ca avansați prin acelaș Decret Regal din cursul lunei Noembrie a. c. pe lângă funcționari cu stagiul și vechime, alții fără stagiul și fără studii.

Deși legea de organizare judecătorească actuală este categorică în cecece privește acordarea avansărilor, totuși în această ultimă mișcare a funcționarilor judecătorești, se văd avansați la gradul de prim-grefier, persoane cari au 15 ani vechime în funcțiuni judecătorești, fără însă ca a doua parte, adică să fie grefier clasa I și să aibă 10 ani vechime în această funcțiune, să o îndeplinească. Cu atât mai curios este acest fel de interpretare, cu cât articolul respectiv din legea de organizare judecătorească nu a fost modificat.

Va fi poate scuza că această avansare s'a făcut pentru îmbunătățirea soartei funcționarilor judecătorești ca unii ce sunt cei mai rău plătiți dintre funcționarii statului, nu-i mai comparăm cu ai județelor și comunelor, căci aceștia au o salarizare foarte corespunzătoare indicului de scumpete. Dar atunci se pune întrebarea, de ce n'au fost toți avansați în aceleași condițiuni și pentru aceleași motive? Al doilea, bătrânii primi-grefieri, cari au căpătat acest grad după 25—30 ani de serviciu, nu merită oare și ei o atenție și o bună voință? Oare acestora nu li se cuvine o atenție sau cel puțin aceiași sollicitudine?

Remarcând acest lucru, am dori ca noua lege de organizare judecătorească, să prevadă o cât mai rațională selecționare a personalului grefelor instanțelor judecătorești, nemaî admitându-se în funcțiuni decât absolvenții a cel puțin patru clase secundare, desființarea practicanților judecătorești, care nu este de cât o crescătorie de oameni fără demnitate și vecinicie cu mâna întinsă și din care nici odată nu se va putea forma adevăratul funcționar de caracter. Avansarea personalului judecătorec al grefelor să se facă la timp, în baza notelor calificative și aptitudinilor dezvoltate de fiecare. Iniințarea examenelor de grefieri și a cursurilor respective cum și de carte funduară pe lângă fiecare Curte de Apel. Licențiatii și doctorii în drept, fie împiegați, fie grefieri, să li se conteze ca vechime în magistratură și să fie admiși la examenele de magistrați.

La formarea Comisiilor disciplinare, credem că este necesar a se aplica dispozițiunile legii statutului funcționarilor publici, adică Consiliile să fie formate din funcționari superiori ai instanțelor și prezidate de un magistrat. Aplicarea celor două grade de jurisdicție în materie disciplinară, astfel ca deciziile Comisiei disciplinare să fie pronunțate cu drept de apel sau recurs la instanța imediat superioară.

Sfârșit de An și Perspective

„Si peu d'oeuvres pour tant de fatigue et d'ennui !

De stériles soucis notre journée est pleine,

Leur meute sans pitié nous chasse à perdre haleine,

Nous pousse, nous dépore, et l'heure utile a fui...”

S. P.

Impărțirea timpului în ani are avantajul că ne dă posibilitatea să ne cântărim activitatea, să o comparăm și să ne consolăm cu aceia că pe intervalul viitor, va fi mai rodnică.

Anul ce a trecut, privit din punct de vedere juridic, marchează o stare staționară. Abundența legilor, abundența ce n'a putut remedia nici starea Franței în epoca Directoratului, a fost una din caracteristicile acestui an și până acum a avut acelaș efect ca cel de acum 130 de ani. Istoria a confirmat deci încă odată fenomenul că ea se repetă și că singure legile nu pot remedia anumite boli sociale.

Opera de unificare atât de necesară consolidării Statului nostru, nu a putut fi încă pe deplin îndeplinită. Trebuie recunoscut însă că s'a progresat în această direcție prin faptul că ținuturile realipite nu mai inspiră magistraților acea rezervă care-i făcea numai cu greu să primească misiunea de a împărți Dreptatea și acolo, fiecare dându-și seama că acolo, mai mult ca ori unde era nevoie de Dreptate. Regretabil e că colegii noștri ardeleni mai pastrează încă rezerva de a primi posturi în vechiul regat.

Prin apostolatul magistraților noștri s'a făcut un pas mare spre unificare, căci legea odată votată e moartă, demodată, iar greaua sarcină de a o pune „a la page”, de a-i da viață, revine judecătorului ce o aplica. Din moment ce acest judecător are școala, mentalitatea și spiritul critic românesc, el a putut aplica chiar legile străine în alt spirit și prin aceasta a nivelat terenul necesar unificării. Dovada acestui adevăr apare din revistele juridice, atât din vechiul regat cât și din ținuturile realipite, reviste, în care s'au făcut critici dese legilor și sistemelor străine de aplicarea lor, critici mult mai numeroase decât în anii trecuți. Mai apare acest fapt din numărul de recursuri respinse de Inalta noastră Curte cecece dovedește că instanțele din teritoriile realipite au ținut seama la rezolvarea cauzelor de legile străine ce aveau de aplicat, reușind să le concilieze cu spiritul legislației românești. Puțină bună voință — magistratura și-a făcut datoria — și unificarea va fi independentă, fapt ce va avea drept urmare în interior, o satisfacție și o ușurare enormă, iar în exterior un respect deosebit pentru Țara noastră.

Totuși de ce momentul se tot amână? Amânarea să fie o caracteristică a timpurilor noastre?

„Demain! j'irai demain voir ce pauvre chez lui,

Demain je reprendrai ce livre ouvert à peine,

Demain pe te dirai, mon âme, ou je te mène,

Demain je serai juste et fort... Pas aujourd'hui”.

Astfel se face cu unificarea, cu munca, cu economiile și cu câte altele!

„Aujourd'hui, que de soins de pas et de visites!

Oh! l'implacable essaim des devoirs parasites”.

Iar în acest timp se macină avuții și caracterul

„Ainsi choment, le coeur, la pensée et le livre
Et pendant qu'on se tue a différencier de vivre,
Le vrai devoir dans l'ombre attend la volonté !”

Perspective? Destul de pesimiste. În primul rând „impozitul de sacrificiu”, denumit impropriu din moment ce sacrificiați sânt numai funcționarii Statului. Cuvântul sacrificiu, atunci când se referea la sfârșirea unui popor, avea pe vremuri o întindere generală: ca în multe chestiuni s'a produs și aici evoluția fatală. Un singur lucru știu: noțarul unei comuni din circumscritia unde sânt judecător, are salariu mai mare ca Primul Președinte al Tribunalului, plus chirie, luminat încălzit și are drept a încasa și taxe dela particulari pentru lucrările ce i le impune legea. După ziare va fi atins de curbă la fel ca un președinte, dar e cert că se va resimți mai puțin ca acesta. Faptul dovedește încă odată că totul e relativ.

Se vorbește din nou de modificarea legii pentru organizarea judecătorească. În această privință, această lege a hățuit toate recordurile. De astă dată se fac și propuneri inedite: astfel ar fi aceia ca la înaintarea magistratilor să se ceară avizul... barourilor respective. În Ardeal cel puțin, cel ce va acorda șneze și amănări mai multe va fi sigur de aviz favorabil. S'a mai propus ca examenul să fie „riguros” și pe... regiuni. Nu mai linsese decât ca magistratii să fie numiți prin algeeri, tot sunt ele la modă.

Se va transa chestiunea spinoasă a incompatibilității profesiei de avocat cu calitatea de Ministru al Justiției? Chestiunea preocupă și opinia publică în Franța. În „Les Annales” dela 1 Decembrie a. c. d-l. Louis Barthou fost de 7 ori Ministru de Justiție se pronunță, în mod hotărât ca partizan al incompatibilității.

O veste tristă: distinsul consilier dela Iași, d-l Eugen Petiț nu ne va mai da *Curierul lunar* în această revistă. Motivul acestei renunțări e și mai trist: domnia-sa e de părere că relele de care sufăr haroul și magistratura trebuie date pe față dacă vom să le îndreptăm și socotese că situația domniei-sale e prea delicată pentru a face acest lucru. Poate, are dreptate domnia-sa când spune că în cariera de magistrat se cere și o doză mică de ipocrizie; atunci când situația îi impune o doză mare de ipocrizie, d-sa e cel dinfăiu care nu poate avea. Înțelegem prea bine pe distinsul scriitor juridic ieșan, ne doare însă când ne gândim — mai ales noi cei tineri în magistratură — că vom fi lipsiti de exemplul și încurajarea sa. Dar cum totul e chestiune de timpuri și oameni, avem toată nădeidea că va veni vremea când având nevoie de mai puțină ipocrizie, își va putea relua locul său la această revistă când îi vom putea spune:

„Et s'il revenait un jour,
Que faut-il lui dire?
— Dites — lui qu'on l'attendit
Jusqu'à s'en mourir...”

O perspectivă ce nu se arată deloc: dispariția somnolenței și oboselele de care dăm dovadă chiar și în fața faptelor care altă dată și care și azi în alte țări, electrizează și pe cei mai flegmatici. Datorită numai acestui fenomen multe stări dezaastroase își continuă sfidătoare provizoratul, dând impresiunea că la noi înadevăr numai provizoratul durează.

Fie ca 1931 să ne vindece de această boală, cea mai teribilă din câte ne-a lovit vreodată.

Cernat, Decembrie 1930

AL. KOSTACHI
Judecător

RECENZII

GAUZELE CRIZEI ECONOMICO-FINANCIARE.
PROBLEMA AGRICOLĂ ÎN ROMANIA, de N. Ștefănescu Iacint.

Chestia prezintă mare importanță și interes actual. Autorul, care este un cunoscut sociolog, rezolvă problema cu multă pricepere și documentare.

Studiul începe arătând originile crizei economico-financiare, lămurește apoi situația crizei de producție, a crizei de consumație. Fondul chestiunii îl formează legea pentru reforma agrară din 1925, obstiile de producție și desfacere obligatorii, deosebirea dintre soluționarea problemei agricole prin sistemul obstiilor obligatorii și cea al legii circulației bunurilor rurale, creditul agricol al obstiilor de producție și desfacere, cooperativele agricole de producție liberă, datele statistice asupra rezultatelor cooperativelor agricole de producție liberă, precizarea distincției dintre sistemul obstiilor de producție și desfacere obligatorii și acela al legilor agrare din 1929, posibilitatea de legiferare a obligativității cooperativelor de producție, sancționarea obligativității obstiilor agricole. Studiul se încheie cu înfățișarea concurenței de pe piețele streine.

N. R.

DOCUMENTAȚIA FISCALĂ PAVES. *) D-l Leon Paves, Doctor în drept și științele politico-economice dela Paris, Expert-cortabil și fost profesor la Société de Comptabilité de France din Paris ne-a dat de curând o lucrare originală și unică în felul ei pentru care atât juriștii, experții contabilii cât și contribuabilii trebuie să fie recunoscători autorului.

Dacă lucrarea aproape epuizată a d-lui Iuliu Lăzărescu și cea de mult epuizată a d-lui Constant Georgescu (editate de Curierul Judiciar) au fost un îndreptar solid în noianul legilor, instrucțiunilor interpretative, ordinelor circulare, deciziunilor comisiei centrale fiscale, întrucât toate acestea au fost, pe cât posibil aranjate sub fie care articol, — apoi opera d-lui Paves ne oferă „cheia de intrare și călăuzire” în haosul acestei legislațiuni prin modul cu totul excepțional al întocmirii ei.

Într'adevăr, lucrarea d-lui Paves este originală, prin permanența ei actualitate și concordanță cu legile, regulamentele, etc. în vigoare. Imprimată pe foi volante, prinse într'o mapă demontabilă, ea cuprinde toată legislația fiscală la zi și prezintă imensul avantaj că dă posibilitatea juristului sau contribuabilului să o completeze și să o fie la curent cu orice modificări ulterioare survenite în materie fiscală, de oarece cumpărătorului i se trimite la timp aceste modificări, tipărite și cu indicațiunea la ce articol și capitol trebuie să se adăogate.

Acest sistem a fost în parte adoptat de Editura „Curierul Judiciar” și aplicat legilor din colecțiunea „Biblioteca Legilor Uzuale” în special a legilor din 1929—1930 (legea de organizare judecătorească a suferit dese modificări — câte 2—3 anual —), dar trebuie să recunoaștem că sistemul d-lui Paves este superior, întrucât dacă o serie întregă de articole se modifică, toate foile volante cuprinzând articolele modificate cu jurisprudența și anexele ei, sunt înlocuite, astfel că în permanență ai sub ochi textul legii integral în vigoare, ceea ce este foarte mult.

Dar în afară de acest imens avantaj lucrarea d-lui Paves, ne mai oferă și un altul tot atât de important: acela al ușurinței consultării ei în orice chestiune.

Prin modul cum este împărțită, fie care materie este tratată complect la locul ei, cu instrucțiunile ministeriale, avisele Comisiunii centrale, decizii ministeriale și jurispru-

*) În depozit la „Curierul Judiciar” Lei 1.000.

derțele relative la chestiune, dând și indicațiile necesare spre a fi consultate în original cu Mon. Of. și revistele juridice. Apoi pe fiecare pagină se menționează materia tratată în ea precum și numărul paragrafelor în care ea este împărțită. În acest mod orice chestiune împreună cu referințele ei, se poate găsi cu cea mai mare ușurință și în cel mai scurt timp.

Intercalarea suplimentelor, ce se trimit de autor abonatului, eese foarte lesniciaasă și nu răpește mult timp căci fie care materie are sediul ei — despărțit prin cartoane colorate și repertorate—iar fila de intercalat conține, ca și toate celelalte pagini ale lucrării, sediul și nr. paragrafului.

În afară de aceasta, ceea ce înlesnește enorm utilizarea lucrării sunt tablele de materii și repertoarele alfabetice ce preced *fiecare* impozit în parte, în plus tabla de materii și repertoriul general alfabetic.

Lucrarea d-lui Paves înlătură hotărât labirintul fiscal de azi și-l face accesibil tutului, dispensându-ne pentru totdeauna de firul Aranei spre a eși din el.

Iată de ce ne permitem a recomanda cu căldură cititorilor noștri această originală lucrare ce constituie o reală contribuție pe un teren atât de ingrat și arid ca al legislațiunei fiscale.

RADU CODREANU

Licențiat al Academiei Comerciale
Expert-Contabil

INALTA CURTE DE CASAȚIE S. I

Audiența de la 10 Noembrie 1926

Președenția D-lui EM MICLESCU, Președinte

Recurent: L. Schinde prin d-l av. M. Cristea

Intimat: C. Ziaimer prin d-l av. M. Rapoport și M. Pantaz

Deciziunea Nr. 3360

Legea din 22 Decembrie 1916. Act de înstreinare. Nulitate relativă.

Nulitatea operațiunilor făcute cu supuși ai statelor cu care ne aflăm în război, prevăzută de legea relativă la supușii statelor inamice din legea din 22 Decembrie 1916 este relativă, în sensul că nu poate fi invocată chiar de către fostul supus al statului inamic, deși prin art. 4 al acestei legi se prevede că nulitatea poate fi invocată de orice parte interesată.

Curtea deliberând,

Din cuprinsul art. 1, 3, 4, 20 și 45 din legea relativă la supușii statelor inamice rezultă că măsurile edictate de legea din 22 Decembrie 1916 au fost luate în scopul ocrotirei intereselor naționale referitoare atât la patrimoniul statului, cât și la acel al particularilor supuși români, prohibindu-se orice fel de operațiuni juridice cu supușii Statelor cu care România se află în război, sub sancțiunea declarării ca nule a unor astfel de operațiuni făcute în disprețul dispozițiilor legii, declarate de ordine publică.

În adevăr, după ce prin art. 1 legiuitorul interzice, cu începere dela 15 August 1916 până la încheierea păcei generale orice operațiuni de afaceri cu supuși sau casele comerciale sau industriale aparținând statelor cu care România, se găsea în stare de război, tot prin art. 3 al legii prescrie că, vor fi considerate contrare ordinei publice și prin urmare nule toate contractele încheiate sau care se vor încheia în contra disp. art. 1 din această lege, între persoanele acolo specificate.

Aceste măsuri au fost edictate numai în favoarea supușilor cetățeni români ale căror patrimonii puteau face obiectul unor măsuri de vexațiune din partea ina-

micului ce-și urmărea țelul de constrângere morală și economică față de România.

De aci rezultă în mod necesar că nulitatea actelor juridice încheiate în contra prohibițiunei formale a legii, poartă un caracter de ordine publică relativă și ca atare nu poate fi invocată decât de persoanele în favoarea cărora a fost creiată.

Dacă art. 4 din lege a preseris că anularea actelor sau contractelor încheiate în contra dispozițiunilor sale, va putea fi cerută de orice parte interesată și chiar de ministerul public, nu se poate înțelege însă prin partea interesată, decât acele persoane expuse împilării și samavolniciei inamice pe care legea a voit să le ocrotească; scopul legii fiind bine determinat, este de neadmis că și supusul ce aparține însăși puterii ocupante să poată beneficia de o ocrotire de care nu avea nevoie, deoarece ca supus al puterii ocupante avea libertatea deplină de a contracta fără nici un fel de constrângere, ci din contră protecțiunea largă a acelei puteri.

Prin urmare în speță, instanța de fond constatând că recurentul era supus austriac la data de 31 August 1917 când a vândut intimatului, imobilul său, bine a hotărât că, dânsul nu poate cere anularea vânzării pe baza art. 4 al legii suscitată.

Imprejurarea că, recurentul a devenit cetățean român prin efectul tratatului dela Versailles, nu-i acordă dreptul a invoca protecțiunea unei legi la baza căreia există caracterul de constrângere, deoarece o asemenea constrângere nu a putut exista în momentul contractării.

CURTEA DE APEL IAȘI S. I

Audiența dela 4 Noembrie 1915

Președenția D-lui C. N. BUZDUGAN, președinte

Decizia No. 113

Art. 7 § 5 din Constituție. Nulitate absolută. Confirmare. Admisibilitate.

Streinii nu au dreptul de a dobândi imobile rurale în România. Deci un act de vânzare care are de obiect un imobil rural și în care figurează ca cumpărător un strein, este izbit de o nulitate absolută.

Nulitățile, însă, de ordine publică, pot fi acoperite prin confirmare, atunci când cauza care produce nulitatea a încetat.

Curtea deliberând,

Având în vedere că, conform art. 7 par. 5 din Constituție, străinii n'au dreptul de a dobândi imobile rurale în România: că această prohibițiune interesând ordinea publică, rezultă că un act de vânzare, care are de obiect un imobil rural și în care figurează ca cumpărător un străin, este izbit de o nulitate absolută; ori, nulitățile de ordine publică pot fi acoperite prin confirmare atunci când cauza care le produce a încetat; că, prin aplicarea acestui principiu, din momentul în care străinul cumpărător de imobile rurale a dobândit calitatea de cetățean român, încetează cauza incapacității sale, din care derivă nulitatea absolută a actului de vânzare; că această incapacitate încetând, nulitatea nu mai interesează ordinea publică și, prin urmare, poate fi acoperită prin confirmare.

Pentru aceste motive redactate de d-l consilier Volanschi, Curtea admite opoziția, etc.

(ss) C. N. Buzdugan, Eug. Bonachi, D. Volanschi,

NOTA. 1. Decizia Inaltei Curți de Casație, ca și aceea a Curții de Apel din Iași, redactată de d-l Prim-Prezident D. Volanschi, pune în o lumină deosebită o latură a dreptului privat referitor la aplicarea și efectele legilor, la natura lor și în special teoria nulităților, în raport cu legile de ordine publică, instanța supremă decizând, că, în anumită împrejurare, însăși nulitatea pentru cauze de ordine publică nu ar putea fi invocată de către toate părțile interesate, iar prin decizia „*Primului Pr.*” dela Iași, punându-se și principiul că nulitatea absolută pentru considerații de ordine publică, încetează a mai fi absolută, atunci când cauza care o producea a încetat.

Față cu importanța chestiunilor, ne propunem a schița în liniile lor largi, materiile aduse în discuțiunea deciziilor de mai sus.

* * *

2. Codica civilă română deschide materia dreptului privat prin un *titlu preliminar*, în care tratează: „*despre aplicarea și efectele legilor*” și sub care se subsumează principiile privind :

1) *Obligativitatea legilor*, cu considerații și asupra *conflictelor legilor în timp și în spațiu*;

2) *Interpretarea legilor*, la care cată a se mai încadra încă și :

3. *Încetarea obligativității*. Desuetudine, etc).

3. Principiul călăuzitor, între altele, privitor la conflictele de drepturi aduse în arbitrarea judecătorilor prin litigiile legal întocmite, este: *obligativitatea pentru judecători de a le rezolvi și decide astfel dreptul fiecăruia*.

Magistratul va trebui să descopere *adevărul* din destrămarea împrejurărilor ce i-au fost supuse cunoștinței sale, din scrutarea voințelor în joc și așa cum trăesc ele cristalizate, fie în slovele actelor, fie din depunerile de martori și întreg sistemul de probe fixat de legiuitor; și a constată astfel realitatea care stăpânește relațiile adunate în fața lui și să fixeze rostul real care cată a se da, după circumstanța judecată, neînțelegerilor dintre părți.

În ușurarea acestei opere de analiză și filtrare, legiuitorul pune la îndemâna judecătorilor și un mănunchiu întreg de norme legale, între care, majoritatea lor, nu sunt de cât presupuse considerații pe care părțile, dacă ar fi fost mai aplicate în regularea raporturilor dintre ele, le-ar fi consacrat ele, în mod expres, prin învoelile lor; și care norme s'au ridicat la suprafața vieții ca un precipitat al unei întregi evoluții de drept, ca elemente ale unei logice infailibile căreia nici o voință nu ar fi rezistat, dacă se oprea a o reflecta mai de aproape. Aceste norme de drept, opozabile tuturor, sub sancțiunea constrângerei social organizată, sunt *legile*.

4. Dar *legile sunt varii*: Este locul ca, în prim rând să punem legile, așa numite, 1° *legile declarative*, (supletive) care conturează presupusa voință a păr-

ților, în fiecare caz concret al vieții juridice; care integrează, astfel, voința exprimată incomplet de către părți și care, ca atare, fac parte integrantă din toate convențiile private, pe baza unei autorități legale, trasă și ea din :

a) *prestigiul tradiției* dreptului; și

b) *voința prezumată* a părților.

5. Caracterul acestor legi: Legile supletive sunt de o *natură interpretativă*.

Aceste legi, zise supletive, sau declarative, *completează*, după un jablon preconstituit, comerțul juridic al părților, care nu au dus până la granița ultimei prevederi, potrivit libertății depline tranzacționale și autonomiei voinței, tocmeala lor.

Așa de pildă, când un părinte donează ceva unui copil al fiului său, sau soției fiului său... Se poate bănuți avantaj făcut indirect însuși fiului său; și cum atare daruri se puteau face și direct, darul făcut direct fiului putea fi presupus ca un avans din propria-i succesiune ce i-ar reveni, sau poate chiar ca o avantajare peste cota succesorală legitimă.

Partea putea face darul oricum, dar dator era ca să precizeze. Când nu a avut această prevedere, legea se însărcinează a spune că :

„*Donațiunile și legaturile făcute fiului unei persoane care are calitatea de erede în momentul deschiderii succesiunii, sunt prezumte că s'au făcut cu scutire de raport*”; și așa mai departe.

Și pentru multe alte dispozițiuni, părțile pot totuși, ca ele să-și reguleze singure situația, ba convenind chiar în mod contrar normei pe care o indică legea; precizând astfel, că ele au înțeles a aranja altfel comerțul lor juridic. Și aceasta este perfect valabil, fiindcă legile supletive nu sunt decât norme de prezumtivă contractualitate și de simplu interes privat și părțile *pot derogă* de la atare legi prin convențiile sau prin dispozițiunile lor.

6. *Legile dispozitive* (1). În unele cazuri, legiuitorului îi revine sarcina de a regula el, anumite împrejurări și consecințe ale vieții juridice, la care voința părților nu mai ființează ca ax principal al cadrului de regulamentare tranzacțională și nici ca liman de orientare a judecătorului.

Așa de pildă, dreptul unui dobânditor de bună credință, a unui bun ce nu aparținea transmitătorului, asupra fructelor percepute, nu mai poate fi rezolvit de judecători sub unghiul interpretativ al voinței părților și legiuitorul vine și fixează el oarecare norme *dispozitive*, de data aceasta, zicând, de pildă, pentru exemplul de mai sus că :

„*Posesorele nu câștigă proprietatea fructelor de cât când posedă de bună credință; la cazul contrariu*

1) Nu toți autorii se călăuzesc de o atare împărțire.

Vezi însă, H. Capitant, Introduction à l'étude du droit civil (Paris, IV ed.) pg. 60 și urm.

el este dator de a înapoia produsele, împreună cu lucrul proprietarului care-l revendică".

Nimic însă nu împiedică pe părți ca odată cu actul juridic făcut, să intre și în regularea unor atare detaluri și să le fixeze cum ar crede de cuviință, în atâta cât nu ar atinge ordinea publică și bunele moravuri.

7. Dar legiuitorului i-a revenit sarcina de a se ridica și mai sus, și să se inspire din elemente mai grave ale vieții în care se reliefează: fie, interesul de ocrotire al unei întregi categorii de persoane, pe care fragilitatea vârstei, ori alte împrejurări specifice, îi face demni de o intervenție mai apropiată și ocrotitoare a legiuitorului, pentru a-le apăra interesele patrimoniale, sau de a țărături „puterile” care, în orice legislație, se întind asupra lor; fie nevoia socială de fixare a unor prevederi pentru anumite instituții fundamentale ale organismului social în sine și de apărare a ideilor de propășire și moralitate, stăpânitoare ale vremii, etc.

Pentru aceste împrejurări legiuitorul edictează legile așa numite: *legile de ordine publică; legile imperative, sau prohibitive*.

Aceste legi se conturează: primele, prin natura lor intrinsecă secundele, prin redactarea pe care o îmbracă.

În adevăr, în formularea legilor prohibitive, legiuitorul întrebuițează când o formulă prohibitivă, cum de ex. :

Art. 4 c. civ. „Este ôprit judecătorului de a se pronunța în hotărârile ce dă, pe cale de dispozițiuni generale”.

Art. 5 c. civ. „Nu se poate deroga prin convențiuni sau dispozițiuni particulare la legile care interesează ordinea”.

Alteori, legiuitorul întrebuițează o formulă imperativă :

Art. 1179 c. civ. „Actele sub semnătură privată... nu sunt valabile dacă nu s'au făcut în atâtea exemplare originale, câte sunt părți cu interes contrar”.

Art. 1180 „Actul... prin care o parte se obligă către alta a-i plăti o sumă de bani sau o cătime oarecare, trebuie să fie scris în întregimea lui de acela care l-a scris”.

Art. 1228 „Convențiunile matrimoniale vor fi făcute prin tribunal, mai înainte de...”

8. *Caracterele* acestor legi: 1) Sunt legi ridicate pe interesul colectiv al organizației sociale, pentru a apăra :

a) *Fie interese individuale*, din nevoia de protecțiune; dar a căror *protejare* ridică însuși interesul colectivității și ordinea ei publică, cum sunt: măsurile de protecție a incapabililor, etc;

De subliniat este însă și împrejurarea că, din considerația acestui interes, în unele cazuri, legiuitorul a socotit util ca să asigure protecția chiar prin edicta-

rea unor *forme solemne*, ca la: donație, testament, etc.

b) *Fie interese generale*, privind de pildă, desfășurarea armonică a interdependenței sociale în diferitele ei manifestări; funcționarea normală a instituțiilor fundamentale, ca: proprietatea, creditul, etc. adică cu alte cuvinte, *ordinea publică* în genere, și bunele moravuri.

2) Sunt legi care prin natura lor *exclud posibilitatea derogării părților*.

Art. 5 c. civ., după cum am văzut, o spune categoric, și încă și mai cuprinzător de cât art. 6 c. civ. fr., fiindcă în art. 5 civ. r. se fixează principiul, că nu se poate deroga la legile care interesează ordinea publică... nici prin convenții și nici prin „dispozițiuni” — actele de ultimă voință, testamente.

9. În cadrul acestor legi. Noțiunile: *ordine publică și bune moravuri*, capătă astfel, o importanță deosebită și cată a fi cercetate mai deaproape, pentru a le fixa și mai bine întinsul lor.

Legiuitorul, în adevăr, omite a le defini și chiar de a le trasa, cel puțin, limitele de aplicațiune. În modul acesta, noțiunea juridică a acestor instituții rămâne la aprecierea judecăței.

Poate că această împrejurare aduce și un avantaj, prin aceea că se asigură, astfel, judecătorilor, posibilitatea de inspirație în rezolvirea cazurilor concrete, din: actualitatea stărei de civilizație, din exponentul întregii ideologii de armonie și progres al vremii, și a frânge astfel noțiunile de ordine publică și bune moravuri, din un câmp de realități, și diminuea, în cât mai simțită măsură, relativitatea acestor noțiuni.

Substituind unei definițiuni, o enumerare, am putea spune că intră între *legile de ordine publică* :

a) legile care interesează *dreptul public* în sine; legile de organizare a societăței; a libertăților cetățenești și individuale: de poliție; de organizare a jurisdicțiilor, etc.

b) ar intra încă și legi de domeniul *dreptului privat*, și anume :

1) Legile care interesează *organizarea familiei*: căsătoria, divorțul, filiația, cercetarea paternității;

2) Legile de *protecțiunea incapabililor*, organizând instituția reprezentărei, și asistentei judiciare.

3) Legile de *organizare a proprietăței și a creditului*, desi ne aflăm, privitor la aceste instituții, în plinul dreptului patrimonial, în care totul se sprijină pe caracterul pur privat al relațiilor individuale, dar care sub raportul de organizare a proprietăței, al liberei ei circulațiuni, al păstrărei caracterului național al proprietăței imobiliare rurale, etc. interesează ordinea publică. Astfel sunt de ordine publică: indiviziunea, prohibirea substituțiilor fidei comisare, etc.

4) *legile de ocrotire a tertților*, cum ar fi de pildă,

principiul imutabilității convențiilor matrimoniale; publicitatea transmisiunilor imobiliare; etc.

10. În ce privește noțiunea, în drept, a „*bunelor moravuri*” codul evită, de asemenea, a o defini.

Autorii încă sunt foarte ambarasați, când e vorba de a fixa definiția bunelor moravuri.

Laurent, se referă la definiția pe care o dă acestei noțiuni, un dicționar academic: „*Les habitudes naturelles, ou acquises, pour le bien, ou pour le mal, dans tout ce qui regarde la conduite dans la vie*”;

Marele tratat al profesorului, def. *D. Alexandresco*, reproduce art. 785 din codul civ. al fostului regat al Montenegrului. — redactat de către prof. rus *Bogizic* —: „*Niste principii de onestitate și dreptate la observarea cărora autoritățile nu pot întotdeauna să constrângă pe particulari, pe care însă sentimentul public, prescrie fiecăruia de a le respecta*”.

Ilustrul prof. *H. Capitant*, întrebuintează o definiție cu totul largă: „... *regulele de conduită pe care le acceptă conduita generală a unei țări*”;

Iar în marele său tratat, lucrat împreună cu *A. Colin*: „*les bonnes moeurs, c'est la morale*” (2).

Rămâne deci deschis și pentru această noțiune, un câmp întreg de precepte, de simțiri înalt afective care sălășluiesc la baza armoniei sociale și care asigură prestigiul unei societăți și din care judecătorului îi rămâne ca :

a) Să reliefeze morala aceasta *relativă*, în raport cu vremea în care judecă;

b) Dar, *unitară*, în senzul că acest exponent de concepții de moralitate să nu fie fundat pe considerații de clase sociale, de persoane, de credinți religioase; ci, numai prin inspirarea din acel efluviu de perfecționare morală, care stăpânește în comun, societatea unei vremi;

c) și *gravă*, considerându-se astfel repercusiunea, pe care regula morală pusă în discuție, ar avea-o în ordinea generală a societății; fie, prin înfrângerea ei directă de către o parte; fie, prin repetarea și imitarea de către ceilalți (3).

Judecătorii vor putea considera astfel ca *imorale*, și vor aplica sancțiunea legală, nu numai convențiilor și dispozițiilor care vor înfrânge legile ce interesează bunele moravuri, dar chiar și acelor convenții și dispoziții care vor înfrânge însăși morala în sine.

Justiția a anulat astfel, nu numai convențiile pentru creierea caselor de toleranță, dar chiar și convențiile pentru menținerea sau exploatarea unor atare case, ori contractele de furnituri pentru aceste case (4).

2) A se vedea și lucrarea distinsului nostru fost elev, *Gr. I. Tarano*, Etude sur la règle: *nemo auditur propriam suam turpitudinem allegans* (Th. Paris).

3) Vezi *H. Capitant*, loc. cit. pg. 70.

4) A se vedea *P. Rom.* no. pag. cu nota d-lui *Dem. Dem. Stoianescu*. În treacăt putem spune, că chestiunea ni se pare mai amplă și vom reveni asupra ei.

11. *Teoria nulității*. Sancțiunea călcării legilor de ordine publică, legilor imperative sau prohibitive, ridică această, așa numită teorie a nulităților, întru cât prin natura în sine a acestor legi, se impune ideea acestei sancțiuni iritante, prin nimicirea actului care a nesocotit dispozițiunea de rigoare a unor atare legi.

Legiutorul, în cele mai dese cazuri, și-a asumat sarcina înscrierii exprese a nulității — ca sancțiune, în însuși textul legii; în alte cazuri însă, legiutorul s'a mulțumit numai cu o redactare mai energică, subliniind natura imperativă a legii.

Față cu modul acesta de legiferare, este locul a distinge în: *nulități exprese* și *nulități virtuale*.

În adevăr, când nulitatea este expresă, călcarea dispoziției atrage nulitatea actului.

Dar chiar când nulitatea nu este expres prevăzută, actul care contravine la o dispoziție imperativă, ori prohibitivă a legii, nu poate să rămână fără sancțiune; și ea, în acest caz, decurge din caracterul imperativ, sau prohibitiv, al dispozițiunii legale.

Exemple de nulități exprese găsim în art. 448 c. civ. :

„*Proșunțarea interdicțiunii*”...

„*Toate actele făcute în urma publicării de interdicțiune, sau fără asistenta consiliului judiciar, vor fi de drept socotite ca fără ființă*”.

Art 803 c. civ. : „*Substituțiile sau fidei comisele sunt prohibite... va fi nulă, chiar în privirea donatorului, a eredeului munit, sau a legatarului*”.

Art 822 c. civ. : „*Este nulă orice donațiune făcută cu condițiuni a căror îndeplinire atârână numai de voia donatorului*” etc.

12. Pentru legile imperative, sau prohibitive, lipsite de sancțiunea adecuată a nulității, tinându-se seamă de natura lor, s'a admis ideea *nulității lor virtuale* (5).

De altfel, chiar titlul preliminar al condiceii civile franceze, în redacția lui primitivă, cuprindea în art. 6 civ. fr. următoarea dispozițiune :

„*Les lois prohibitives emportent peine de nullité, quoique cette peine n'y soit pas formellement exprimée*”.

Acest text a fost înlăturat, dar chestiunea a rămas totuși, și ea se ridică pe rațiunea nevoiei de autoreglementare legislativă, pe respectul care urmează să se acorde legii în genere, și mai ales legii care fixează orândueli rigide, menite să sprijine organizația socială și ordinea ei.

13. Legitimitatea nulităților virtuale a condus, însăși ea, la următoarele nuanțări :

1) Pentru *legile prohibitive*, nulitatea virtuală va exista atunci când legea ar privi un *interes general*, iar nu numai un interes particular, ori un scop special.

5) A se vedea și controversa dintre *Merlin* și *Toullier*: *Merlin* susținând că orice lege prohibitivă cuprinde implicit sancțiunea nulității.

Aşa, ar fi o sancţiune virtuală, în cazul art. 4, 5, 920 etc. c. civ. „*Un testament nu poate fi revocat, în tot sau în parte, decât prin act legalizat...*” etc.

Dar nu va fi sancţionat cu nulitatea, actul făcut în dispreţul unei norme prohibitive, care priveşte un interes cu totul special şi localizat între anumite persoane.

14. Pentru *legile imperative*, care privesc îndeosebi, formalităţile ce au a se îndeplini în anumite acte ale vieţii juridice, nulitatea virtuală va atinge numai legile care prevăd *forme substanţiale*.

Distincţia aceasta s'ar fi făcut pentru întâia oară, de către Procurorul General al Casaţiei franceze, *Daniels*, prin 1807; iar astăzi este consacrată unanim, de doctrină şi jurisprudenţă, fără a se putea preciza totuşi, ce înseamnă natură substanţială a unui act şi care ar fi criteriile cele mai exacte pentru a califica o dispoziţie, ca substanţială, sau numai accidentală.

Se admite în genere, conform şi cu definiţia lui *Merlin*, că este formă substanţială, aceia care are ca esenţial, îndeplinirea formalităţii în sine; adică formalitatea pe care legiuitorul a considerat-o ca indispensabilă pentru existenţa însăşi a actului, fie prin deducere din elementele intrinseci ale dispoziţiei, fie din economia legii, lucrările preparatorii etc.

Aşa, de pildă, dispoziţia art. 1180 c. civ.:

„*Actul sub semnătură privată prin care o parte se obligă către alta a-i plăti o sumă de bani... trebuie să fie scris în întregime... sau cel puţin să se adaoge... bun şi aprobat...*”

În ce priveşte dispoziţia art. 1781 c. civ. prin care se impune creditorului de a face „*alegere de domiciliu*”, în cererea de inscripţiune ipotecară, este, socotim, nesubstanţială şi călcarea ei nu ar conduce la nulitatea actului, deşi chestiunea este controversată (6).

15. Considerând acum, mai de aproape, legislaţia în sine, vom observa că legiuitorul a simţit nevoia:

I. *De a fixa norme oarecum specifice, pentru unele materii.*

Astfel:

1) *În dreptul civil:*

a) Pentru *materia căsătoriei* s'a acceptat ideea că, faţă cu natura instituţiei, care interesează familia legitimă, ca bază a ordinii de stat, călcarea normelor legale în această materie, să fie considerate numai de legiuitor dela caz, la caz, în împrejurările şi specificul ordinii sociale rezervat exclusiv aprecierii legiuitorului care va decide cazurile în care păstrarea actului ar servi mai bine interesul general, decât anularea lui; şi de aci, şi vechiul adagiu, că în această

materie, nu ar exista nulitate fără text expres care să o consacre, — „*pas de nullité sans texte*”.

De aceea, în condica civilă, la materia căsătoriei, se şi distinge între măsurile legale *simplu prohibitive*, şi care sunt de o natură strict preventivoare, şi nu conduc la nulitate; şi cele *dirimante*, care conduc la anularea actului.

16. b) Pentru *materia testamentelor*, în art. 886 c. civ. se prevede o sancţiune generală de nulitate: „*Formalităţile la care sunt supuse deosebitele teste prin dispoziţiunile... se vor observa sub pedeapsă de nulitate*”.

Magistratului îi va reveni, în oricare din atare cazuri, obligaţia de a motiva însă, pentru ce actul este întinat de o nulitate virtuală (7).

17. — 2) În *procedura civilă*, de asemenea, se consacră în art. 735 pr. civ. al. 3, că nulitatea se va declara când:

„*Nulitatea actului este formal pronunţată de lege*”. Legiuitorul are grija de a adăoga totuşi, că actul de procedură va mai fi nul şi în cazul când:

„*actul este făcut de un magistrat sau ofiţer judecătoresc necompetente;*

„*dacă călcarea formei a pricinuit părţii care o invocă o vătămare, pe care nu o poate îndrepta decât anulând actul*”.

18. Să sublinieze *variat eficacitatea sancţiunii*: Astfel, ţinându-se seamă că împrejurările vieţii şi normele legale adecvate acuză o *graduare* a efectului produs prin nerespectarea legii; că, în unele cazuri, acest nerespect atinge numai interese strict personale şi fără importantă repercusiune asupra interesului general, — cum ar fi cazul, de exemplu, al concluderii unui act sub imperiul violenţei, dolului etc. —; pe când, în altele, călcarea unei dispoziţiuni legale, face să meargă paralel, atât interesul de reparaţie privat, cât şi acel general. — cum ar fi cazul, când un incapabil contractează fără asistenţa celor în drept —; sau, în împrejurări şi mai expresive, călcarea normei legale să aducă o atingere excesivă faţă de ordinea socială, cum ar fi de pildă, înstrăinarea unei proprietăţi rurale, socotit drept naţional, către un străin; ori căsătoria a două persoane de acelaş sex etc....

19. Este tradiţional, a se distinge astfel, în „*actele*” (ori *mule* de drept) şi „*acte anulabile*”; şi putem spune chiar, că sistemul codului civil se inspire din conceptul vechiu, romanic, deşi la Romani el era fondat pe alte idei şi anume:

a) a naturii stricte a actelor juridice; aşa că actul făcut cu nerespectarea formelor şi condiţiilor lui legale de formare, se consideră nul; — o nulitate care lovea actul din chiar momentul formării lui, fără ca

6) În acest senz: *D. Alexandresco*, I, text şi nota 4 cu trimiteri la doctrină în acest senz, ca şi în senz contrar: *Laurent*, XXXI, no. 48; *Guillouard* (Pr. et hyp.), 1203 etc.; vezi şi *Curierul Judiciar* 1898, no. 26; *Dreptul* 1895 no. 38, etc.

7) *Aubry et Rau*, I, 37 pg. 120.

judecătorului să-i mai incumbe datoria ca să-l anuleze, căci ei socoteau, că în acest caz, „*nullum est negotium; nihil actum est*” și nulitatea aceasta, pe care într'un limbaj modern, am denumi-o „*de drept*”, era *nulitatea civilă*.

b) pe *ideia echității*, mai târziu, când începe opera pretoriană; și anume, din interesul de a nu se spoliă părțile care nu puteau să strice printr'o nulitate civilă crusta actului, căci era legal făcut; și pretorul, pe baza noțiunii de „*restitutio in integrum*”, creiază totuși, o posibilitate de contracarare atunci când actul s'a format pe baza unui consimțământ viciat; și pe care magistratul are a o pronunța, paralizând efectele actului, care până la judecată rămânea valabil.

20. În dreptul modern și chiar în sistemul codului nostru, dualismul nu numai că s'a păstrat; ba chiar a fost agravat, cu consacrarea încă a unei categorii: a „*actelor inexistente*”.

Împărțirea, aceasta tripartită, ridică însă o vie controversă; și sunt autori care atacă cu vehemență, conceptul acesta tripartit, ridicat la suprafață de *Zachariae* (III § 450). Astfel, *Planiol*, împarte actele, sub raportul acestei lipse de eficacități, după cauza care a adus lipsa efectelor: a) *voinței legii* pentru actele anulabile; și b) *lipsa unui element* necesar în formația actului — pentru inexistență; iar alți autori, ca *Aubry et Rau* (8), socotesc ca „*non sens*”, distincția dintre acte nule și inexistente; etc.

Tot așa și *M. Cantacuzino*, merge și mai departe, și contestă chiar interesul distingerei în acte nule și acte inexistente, distincție pe care o consideră „*nebuloasă și nesuficient definită*”, întrucât din punct de vedere al plenitudinii de satisfacțiune pe care o atrage îngrădirea legală, efectul ar fi același, — nulitatea (9).

21. Totuși, ca o măsură a ineficacității pe care un act încheiat cată a o suferi, împărțirea tripartită urmează a fi admisă; ea *este reală*; ba chiar și *necesară*.

În adevăr, „*inexistența*” — „*actul inexistent*” —, este actul juridic care, deși trăește în forma lui ostensibilă, dar îi lipsesc elemente esențiale, ca el să existe valabil și juridicește.

Astfel este inexistență:

a) Când *lipsește într'o convenție un element esențial pentru formarea ei*, ca: lipsă totală de consimțământ. De ex.: art. 129 c. civ. „nu este căsătorie când nu este consimțământ”. Ori, când un act este încheiat de un minor, la o etate care acuză lipsa de dis-

8) *Aubry et Rau* (I, par. 37). După acești autori, actele ar fi: *acte nule și acte neavenite*.

Când actul nu ar reuni în fapt elementele esențiale pentru existența lui juridică, nu ar mai putea fi vorba de un act, și ca atare, nici de anularea lui, căci nu este deloc act; iar ineficacitatea aceasta nici nu are nevoie de o intervenție judecătorească care să o consacre.

9) *M. B. Cantacuzino*, no. 107.

cernământ; ori în cazul lipsei unui preț într'un contract comutativ, lipsa de obiect, etc.

b) *Neindeplinirea formelor la actele solemne*, intrucât la atari acte, „*forma dat esse rei*”, — deși chestiunea se controlează și de data aceasta, (10) pentru a se ști, dacă în atare caz, este vorba de o inexistență, sau numai de o nulitate absolută.

22. Distincțiunea deci se vede clară în exemplele de mai sus, și are o *bază reală*;

În inexistență, nulitatea provine din o obstaculare firească, naturală, sau cel puțin rațională; iar nu din faptul unei dispozițiuni legale.

Deși se pretinde că această împărțire este o simplă conjonctură doctrinară și recentă; se susține totuși că ea a fost și în spiritul elaboratorilor condiceii civile napoleonene și se invoacă până și cuvintele Primului Consul Bonaparte, rostite cu ocazia lucrărilor preliminare, știut fiind rolul deciziv pe care l-a jucat adesea ori genialitatea acestui mare om în opera legislativă din 1804.

23. În orice caz, distincțiunea făcută, și consacrarea teoriei „*actului inexistent*” *este necesară* :

În adevăr, grație principiului verificat mai sus, după care, în materia căsătoriei, nu există nulitate fără text, ar fi imposibil de soluționat ipoteza căsătoriei a două persoane de același sex.

Ori, deosebirea de sex, la o căsătorie, derivă din natura vieții în sine, și în mod firesc, lipsa acestei condițiuni, conduce la o nulitate care dănuiește mai presus de litera neprevăzătoare a textului de lege, aducând o obstaculare naturală.

Și dacă nu am admite „*inexistența*”, apoi potrivit cu principiul că în materia căsătoriei nu poate fi nulitate fără text, ar urma ca să nu avem posibilitate de anulare a căsătoriei a două persoane de același sex.

24. *Caracterele inexistenței*: În afară de consecințele, — nulitatea în sine a actului, — care sunt comune cu ale nulității absolute, — cată a sublinia că:

a) „*Actul inexistent*” este, din punct de vedere juridic, socotit ca fără ființă — este neantul.

b) *Ineficacitatea lui nu are a fi cerută judecătorilor, ca ei să o arbitreze și să o decreteze*; ci numai ca să o constate ca atare, pe cale de excepție, ori principală, după împrejurări; și aceasta pe baza principiului, că nimănui nu-i este îngăduit a-și face singur dreptate. Dar judecătorii nu o arbitrează, nu judecă; ci o constată numai.

25. O a doua categorie ar fi a: *Actelor nule de drept*, denumite ca atare chiar de legiuitor :

Art. 448 c. civ. „*Toate actele făcute în urma publicațiunii de interdicțiune, sau fără asistența consiliului judiciar vor fi de drept socotite ea fără ființă*”.

10) Vezi părerea contrară în *Planiol*, etc. și în *Hamanțiu* et *Bălănescu*, vol. I, no. 222.

De fapt însă, nulitatea aceasta este judiciară, judecata urmând a o pronunța, fiind cunoscut adagiul: „*nullités de plein droit n'ont lieu en France*”.

Vom menține titulatura fiindcă o consacără și textul, dar și pentru faptul că subliniază cu energie caracterul acestor cazuri de anulare.

Vor fi, ca atare acte nule de drept:

a) Actul care va contraveni la o lege sancționată cu nulitatea expresă.

Așa, de pildă, între altele:

Art. 412 c. civ. „... vor proceda la diviziunea lucrului de împărțea și formarea loturilor, care se vor trage la sorti în prezența unui membru al Tribunalului, orice altă împărțea se consideră ca nelegală”.

b) Actul care contravine la o normă imperativă edictată de legiuitor ca substanțială; sau la o lege prohibitivă edictată în un interes general.

c) Actul care contravine la ordinea publică și bunele moravuri; cum ar fi, de pildă. *păctele succesoriale*:

Art. 702 c. civ. „Nici chiar prin contractul căsătoriei nu se poate renunța la succesiunea unui om în viață, nici se pot înstrăina drepturile eventuale ce s'ar putea dobândi asupra succesiunii” etc.

d) Si am putea adăuga încă aci, sub rezerva controversei amintite mai sus; lipsa formelor pentru actele solemne.

Așa la donații, călcarea formelor, etc.

26. Ultima categorie ar fi. a *actelor simple anulabile*, adică. a acelor acte în contra cărora anumite părți numai, pot să ceară anularea creată de legiuitor, din un interes de protejare a acelor persoane.

Vor fi acte simplu anulabile :

1) Convențiunile făcute pe bază de *consimțământ viciat*.

Astfel art. 961 c. civ. zice: „*Convențiunea făcută prin eroare, violență sau dol, nu este nulă de drept, ci dă loc numai acțiunii de nulitate*”.

2) Actele făcute de persoane incapabile și necapacitate după normele legale.

27. Privite însă, din punct de vedere al *efectelor*, atât actele inexistente, ca și acele nule de drept, sau simplu anulabile, au ca efect *nulitatea*; nulitate care, pentru cele două dintâi categorii, este o *nulitate absolută*; iar pentru cele din urmă, o *nulitate relativă*.

28. *Deosebiri* între aceste două nulități sunt fundamentale :

1) *Ca izvor*:

Nulitățile absolute (excepție făcându-se numai pentru actele inexistente) nasc din voința legiuitorului, fie ea expresă, ori virtuală, (menținând aci toate distincțiile făcute la legile imperative sau prohibitive).

2) *Cu privire la persoanele care pot invoca nulitatea* :

29. Nulitatea absolută poate fi invocată de *orice parte interesată*; are, așa dar, un efect absolut, de

unde îi vine de altfel, și denumirea, de nulitate absolută.

30. Prin „*parte interesată*” cată a se înțelege pe ori cine din persoanele participante, sau neparticipante la actul atacat în nulitate, care este atinsă însă prin efectele acestui act intinat de nulitate; sau căre are interes ca actul să fie desființat.

31. În cazurile de nulitate, denumită relativă, nulitatea nu poate fi invocată (cerută) de cât de persoana participantă la act, și anume de aceia în favoarea căreia s'a edictat măsura în contra căreia s'a contravenit de părți.

Astfel în cazul nulității pentru viciu de consimțământ, această anulare nu o poate cere de cât partea al cărui consimțământ a fost smuls prin dol, eroare sau violență.

32. În cazul incapacității la contractare izvorâtă din minoritate, interdicție, etc. s'ar putea echivala cu o lipsă de consimțământ, și nulitatea ar fi naturală chiar și de natură a conduce la o nulitate absolută: interesând ordinea publică.

Legiuitorul însă, consideră această nulitate ca relativă :

Art. 952 c. civ.: „*Persoanele capabile de a se obliga, nu pot omne minorului, interzisului, femeii măritate, necapacitatea lor*”, după cum și dispoziția art. 207 c. civ. „*Numai femeia, bărbatul sau mostenitorii lor pot cere anularea tocmelelor sau a pornirilor de indecată, făcute fără autorizațiune*”.

Astfel, nulitatea actului, din cauza lipsei autorizațiunii maritale duce la o nulitate relativă pe care o pot invoca atât femeia, cât și soțul și chiar mostenitorii lor; iar soțul o poate ridica această nulitate chiar atunci când pe calea unei judecăți, soția ar fi fost debutată din această pretențiune, de anulare pentru lipsa de autorizațiune, căci dreptul acesta este independent pentru fiecare, dar această nulitate nu o poate ridica și orice parte interesată, afară de soț, soție sau mostenitorii lor.

33. Sunt și *cazuri excepționale*, în care deși nulitatea ar apărea ca de ordine publică prin natura ei și edictarea legiuitorului, totuși va fi relativă, cum ar fi în cazul :

1) Când nulitatea deși decurge din motive de ordine publică, prin generalitatea exercițiului ei, de către orice parte interesată, s'ar merge în contra însuși scopului pentru care a fost edictată măsura (11).

Astfel :

Există o lege din 22 Decembrie 1916 relativă la convențiile făcute cu supușii statelor cu care România se află în stare de război. Prin această lege se dispune o interdicțiune absolută a oricăror operațiuni pe teritoriul statului român cu acești supuși streini cu care România se găsea în stare de războiu.

Și art. 3 dispune: *In această durată de timp, prin efectul declarării războiului, vor fi considerate contrarii ordinii publice, și prin urmare nule, toate actele sau contractele încheiate, sau care se vor încheia în contra dispozițiilor art. 1 din această lege...*

„... nu se vor mai putea executa chiar dacă la aceea epocă primise deja un început de executare”.

Art. 4 „... Anularea actelor sau contractelor mai sus arătate, chiar în cazul când vor fi fost cesionate altor persoane, în scop de a se eluda... va putea fi cerută de orice parte interesată sau chiar de Ministerul public...”.

Instanța noastră supremă, considerând că legea din 22 Decembrie 1916 deși este de ordine publică, ea a fost edictată numai în favoarea supușilor, cetățeni români, ale cărora patrimonii puteau face obiectul unor măsuri de vexațiune din partea inamicului care urmărea un scop de constrângere morală și materială față de Români, și ca atare, decide că dispozițiile ei nu pot fi invocate de acei în contra cărora merg dispozițiile ei; și cu toate că legea dispune că beneficiul ei poate fi invocat de orice parte interesată, înalta Curte decide, și cu drept cuvânt, că nulitatea este totuși relativă și nu poate fi invocată decât de acele persoane care au fost ocrotite de legea aceasta; prin „persoane interesate” în această lege, neputându-se înțelege decât persoanele socotite, de legiuitor, ca demne de apărare; căci spunând altfel, ar însemna ca dispoziția legii, edictată pentru apărarea unor interese socotite de ordine publică, să meargă în contra chiar a acestei ordine publice pe care legiuitorul voia s'o apere (12).

34. Găsim exemple și în *condica comercială*:

De pildă, prin art. 724 c. com. se dispune: *Toate actele și operațiunile falitului, și toate plățile făcute de dânsul, în urma sentinței declarative de faliment, sunt nule de drept*”.

„Sunt asemenea nule, față cu masa creditorilor...”.

Comerciantul, prin declararea în stare de faliment, hotărăște art. 717 c. com. pierde „de drept”, din ziua pronunțării falimentului, administrația bunurilor sale, chiar și a acelor bunuri pe care le-a dobândit în timpul falimentului și trece administrația aceasta în mânele judecătorului sindic.

Vor fi deci nule, toate actele comerciale făcute de falit și anume actele privitoare la bunurile sale, dar nu și acelea care decurg din drepturile sale exclusiv personale ca: adopție, emancipare, căsătorie, divorț, etc.

Și textul întrebuintând expresia „nule de drept” s'a susținut chiar la noi, ca și în Italia chiar, că nulitatea este absolută și ca atare, se poate invoca de orice parte interesată și chiar de către falit; totuși, majoritatea doctrinei și jurisprudența, constată că nu-

litatea aceasta este creiată în scopul apărării creditului public și în special a masei credale; și ca atare, ar fi a merge în contra scopului pentru care a fost creiată, când s'ar zice că această nulitate ar putea-o invoca și falitul (13).

35. Nulitatea de ordine publică devine relativă încă și atunci când *cauza care o produsese a încetat*.

Astfel, de pildă, după încetarea calității agenților prevăzuți de art. 1309 c. civ. sau a împrejurării că ei se aflau în circumscripția aceleiași Curți, interesul public dispăre, și cu el și caracterul nulității, care nulitate nu mai este absolută, ci relativă dela data aceasta; și susceptibilă deci de a fi acoperită prin confirmare expresă, sau tacită, etc.

36. Și tot astfel, a judecat, și cu drept cuvânt, și Curtea de Iași (14), când, făcând aplicațiunea prohibițiunii de ordin constituțional, pentru streini de a dobândi imobile rurale (vechul art. 7 § 5 Constit.); Curtea de Iași, decide că nulitatea actelor de dobândire în contra acestei prohibițiuni, deși de ordine publică în sine, devine însă o nulitate relativă atunci, când cauza de ordine publică care o producea a încetat; adică, de atunci de când dobânditorul a încetat a mai fi strein.

Și în adevăr, atunci când nu mai este strein, nici ordinea publică nu mai este interesată, și numai este nici motiv pentru a păstra o sancțiune absolută adecvată, fiindcă și efectul cătă să se permanentizeze numai atâta timp, cât dăinuște și cauza care-l produce.

Și punând la o laltă, aceste două monumente jurisprudențiale publicate mai sus, care au o bază comună în principiile lor inspiratoare, sperăm că ele vor ajunge să se fixeze și să consolideze această latură a teoriei nulităților.

* * *

37. Cu privire la *modalitatea realizării nulităților*:

a) Nulitatea absolută se poate invoca *în orice stare a procesului*, pe cale de fond, sau incidentală;

13) Tribunalul Iași s. II-a a avut a judeca o speță interesantă, în care nulitatea a fost cerută de către judele sindic; dar, ulterior procedura falimentului fiind închisă pentru lipsa de pasiv, prin analogie cu disp. art. 832 c. com. Judele sindic a fost scos din cauză și pus falitul.

Și totuși Tribunalul respinge acțiunea de anulare. (Judec. G. Skeleti, etc.). Soluția este însă discutabilă în această speță, fiindcă prin închiderea procedurii falimentului conf. art. 832 c. com.; falitul nu a încetat a mai fi falit, și apoi chiar art. 852 al. 2 c. com. spune: „Această declarațiune va reține pe creditori în exercițiul drepturilor lor asupra bunurilor falitului, menținându-se în pînța acestuia efectele declarațiunii de faliment”.

Și procedura falimentului și administrația sindicului se va putea însă oricând redeschide, prin o simplă cerere dată în Camera de consiliu, nemai fiind nevoie de o nouă declarațiune în stare de faliment.

14) Curtea de apel Iași s. I în *Justiția de Iași*, I, no. 4 cu nota D. Alexandresco.

12) Cas. I, 10 Noembrie 1926, în *Jurisprudența generală*, 1926 no. 1662.

b) Nulitatea absolută se poate *invoca oricând*, nulitatea aceasta neputându-se șterge, ori consolidă, prin nici o trecere de timp, oricât de îndelungată ar fi ea, „*nec per mille annos*”, căci „*quod nullum est, nullo lapsu temporis convallescere potest*”.

38. Intervine însă aci o derivațiune ridicată de jurisprudență pe interesul de conciliare a acestui principiu și cu dispoziția art. 1890 c. civ. după care „*Toate acțiunile, atât reale, cât și personale, pe care legea nu le-a declarat neprescriptibile și pentru care n'a defipt un termen de prescripțiune, se vor prescrie prin 30 ani, fără ca cel ce învoacă această prescripțiune să fie obligat a produce vre-un titlu, și fără să i se poată opune reaua credință*”; cât și față cu ordinea socială care este interesată, de a se consolida situațiile juridice inveterate, și a realiză un maximum de stabilitate socială.

S'a încercat astfel o distincție: a *cazului actului nul executat*.

În cazul când actul atins de o nulitate absolută ar fi fost executat de părți, s'a admis că deținerea bunului, ori a sumelor, etc. produse pe baza acestui titlu, ar conduce totuși la o consecință juridică, acela de a stinge dreptul restituirei, ori revendicării pe care o ridică implicit reclamantul pe baza nulității absolute a actului, și ar conduce la consolidarea stărei de fapt, prin trecerea a 30 ani, deși actului în sine nu i se poate schimba prin oricâtă trecere de timp, structura lui ilegală (15).

39. Dar dacă, actul nu s'ar fi executat, și după 30 ani dela formarea actului, s'ar cere executarea actului, partea s'ar putea opune la executarea acestui act, nul, căci nulitatea absolută este imprescriptibilă în principiul ei; că nici aplicarea articolului 1890 c. civ. nu mai poate interveni, întrucât în art. 1890 se vorbește numai de „*acțiuni*”, iar nu și de „*excepțiuni*”.

40. Nulitatea absolută nu îngăduie *nici posibilitatea reparării* lui prin *ratificare*, sau *confirmare ulterioară*.

Pentru actele solemne, art. 1168 c. civ. o spune în mod ritos:

„*Donatoarele nu poate repară prin nici un act confirmativ vițurile unei donațiuni între vii; nulă în privința formei, ea trebuie să se refacă cu formele legitime*”.

Iar dispozițiile art. 1190 c. civ. mărginesc confirmatiunea numai la actele lovite de o nulitate relativă: „*Actul de confirmațiune sau ratificațiunea unei obligațiuni, în contra căreia legea admite acțiunea în nulitate...*”.

41. Legiuitorul totuși admite posibilitatea *tranzacțiunii* spre executarea unui titlu nul, când părțile au tratat expres despre nulitate, — art. 1713 c. civ. și legea nu face nici o deosebire între nulitatea absolută, sau relativă: „*Asemenea se poate atacă tranzacțiunea făcută spre executarea unui titlu nul, afară numai când părțile ar fi tratat expres despre nulitate*”.

* * *

42. Privitor la *efectele nulităților*: Și aci ar fi încă locul să distingem, privitor la întinderea acestor efecte, atât din punctul de vedere al momentului de când prinde a se produce efectele—și deci, a întinderii în timp; cât și a întinderii sub raportul persoanelor asupra cărora efectul nulității se repercutează, și a consecințelor pe care nulitatea le produce în principal și accesoriu.

Astfel:

a) *Privitor la întinderea în timp*, pentru nulitățile absolute, se spune că efectul este „*imediat*”, adică actul nul, se consideră ca atare din chiar momentul confecționării lui; pe când la nulitatea relativă, actul viciat trăește ca act valabil, și-și produce toate efectele sale, în mod provizoriu, până în momentul când justiția îl anulează, anulare care se produce cu efect retroactiv prin faptul judecăței.

O prea însemnată deosebire sub acest raport, autorii însă nu subliniază (16), deși Planiol cată să explice această deosebire prin o derivare din tehnica juridică a acestei operațiuni juridice, și printr'un concept neacceptat de doctrină și de altfel, fără mult interes practic, precizând că deosebirea ar constă în aceea că, în timp ce la nulitatea relativă, anularea s'ar produce în virtutea exercițiului suveran al judecătorului — din „*imperium*”; la nulitatea absolută, anularea ar derivă numai din puterea jurisdicțională a magistratului (17).

43. b) Privitor la *întinderea efectelor, sub raportul persoanelor beneficiare* a nulității pronunțate, s'ar putea pune principiul, că anularea nu este și „*respectivă*”; adică nulitatea, fie chiar relativă, și deci posibil de a fi cerută numai de certe persoane, odată obținută, nu folosește numai celui ce a putut să o ceară, ci devine *generală* și opozabilă „*erga omnes*” și de către toți cei interesați.

44. Privitor la *consecințele anulării obținute*; actul odată anulat, cade în *integralitatea* lui — principal și accesorii — „*quod ab initio nullum est...*”; și „*resoluto jure...*”.

45. Totuși este locul a sublinia și unele excepțiuni:

a) elementele accesorii și incidentale din act, privind *declarațiile și recunoașterile* făcute de părți, își

15) Vezi *Colin et Capitant*, I, pg. 78 cu trimiteri la S. 1885. 2. 169, cu nota *Labbé*; D. P. 1897. 1. 25 cu nota *Sarrut*; cum și C. *Hamangiu, Bălănescu*, I, no. 215 cu jurisprudența citată — *Bulet. Curții Apel*, 1925, no. 59.

16) *Colin et Capitant*, I pg. 80; *M. B. Cantacuzino*, no. 108; C. *Hamangiu*, I no. 218.

17) *Planiol*, I, no. 343.

vor produce efectele lor totuși, independent de anularea în sine a actului.

De pildă: Intr'un testament, donație, etc. dacă s'a făcut o recunoaștere de copil natural... va fi valabilă, atâta timp cât actului autentic nu i se anulează însăși autentificarea, etc.

b) *urmările de fapt* ale actelor anulate.

Așa, de pildă, la o căsătorie de bună credință, deși anulată, ea va produce totuși efecte legale cu privire la copii.

De asemenea, în ce privește patrimoniul, fructele percepute de posesorul cu bună credință a unui imobil dobândit pe baza unui act nul, rămân valabil percepute, etc.

* * *

46. Din punct de vedere al efectelor nulităților, am putea reliefa și *caractere comune tuturor nulităților*:

1. *Lipsa necesității de existență a unui prejudiciu.*

Nulitatea, oricare ar fi ea, se poate cere, ori invoca, azi, spre deosebire de ceia ce se petrecea în vechiul drept francez, unde jurisprudența edictă că „*sans grief, point de nullité*” independent de dovedirea existenței vre-unui prejudiciu (18).

2. *Efectull general al nulității consacrate.*

Odată o nulitate pronunțată de justiție, fie ea chiar relativă, produce efecte față de toate părțile interesate și o poate invoca dela această dată, orice parte care este interesată a invoca desființarea actului.

FLORIN SION

Profesor universitar, — Iași

CONSIL. DE DISCIPLINĂ AL BAROULUI PRAHOVA

Ședința din 17 Noembrie 1930

Acțiuni disciplinare. Cerere de strămutare pentru suspiciune legitimă. Dacă se introduce la Uniunea Avocaților din România, sau la Inalta Curte de Casație. Competința acestor instanțe.

Inadmisibilitatea cererei, în materie disciplinară. Dacă odată cererea de suspiciune introdusă, se mai poate continua judecarea cererei în fond. Soluție afirmativă.

1. — *In materie disciplinară, nu se aplică dispozițiunile articolului 539 proc. pen., și deci cererea de strămutare pentru suspiciune legitimă, este inadmisibilă.*

2. — *Legea actuală a organizării Corpului de avocați, nu dă în competența Uniunii sau Consiliului superior, judecarea cererilor de strămutare, cum prevede noul proiect de lege prin articolul 252.*

3. — *Singura instanță competentă a judeca cererile de strămutare pentru suspiciune legitimă, în cazurile articolului 539 proc. pen., este Inalta Curte de Casație, conform art. 31 din legea ei organică.*

4. — *Instanța de fond, nu este obligată să suspende judecarea acțiunii disciplinare, chiar când s'ar dovedi existența unei cereri de strămutare pentru suspiciune legitimă.*

Consiliul,

Având în vedere cererea formulată de avocatul G. B., prin petițiunea înregistrată la no. 20406 de astăzi.

Având în vedere că prin această cerere, petiționarul face cunoscut Consiliului, că ar fi introdus la Uniunea avocaților din România, o cerere de strămutare pentru suspiciune legitimă, a tuturor cererilor formulate înaintea acestui Consiliu contra d-sale, aducând ca dovadă o „fițiucă” pe care se vede un număr de înregistrare emanat dela Uniune, fără să se precizeze însă ce anume cerere s'a înregistrat la acel număr 1470 din 17 Noembrie a. c., de ce persoană și ce cuprinde cererea înregistrată.

Considerând, că chestiunile cari s'ar ridica și ar fi de examinat, față cu considerațiunea de mai sus și cu cele cuprinse în petițiunea depusă în instanță de avocatul B., ar fi următoarea:

a) Dacă se poate considera ca o dovadă a cererei de strămutare, petițiunea d-lui avocat B. adresată Consiliului, însoțită de „fițiuca” ce-i este atașată, în lipsa unui certificat emanat dela secretariatul Uniunii, constatând formal: unde s'a depus spre înregistrare asemenea cerere, ce conține ea, cine o semnează și cine a primit-o;

b) Dacă, existând bine formulată și depusă o cerere de strămutare este de competența Uniunii, sau de a Inaltei Curți de Casație, de a o cerceta și judeca;

c) Dacă o cerere de strămutare pentru suspiciune legitimă, este sau nu admisibilă în materie de acțiuni disciplinare;

d) Dacă, făcându-se dovada legală, că s'a introdus o asemenea cerere de strămutare, Consiliul de disciplină sesizat cu judecata, în fond este obligat sau nu de a suspenda orice cercetare și judecare, numai pe simplul motiv al introducerii cererei de strămutare.

În ceiace privește primul punct,

Considerând că „fițiuca” prezentată de d-l avocat B., emanată dela Uniunea avocaților din România, purtând pe ea un număr de înregistrare al unei cereri (cu un conținut necunoscut) nu poate constitui o dovadă concretă, că în adevăr petițiunea depusă ar fi semnată de avocatul B. și că ar fi referitoare la o cerere de strămutare a judecăților în curs de cercetare la acest Consiliu, ea putându-se referi și la orice altă petițiune depusă de altă persoană și care nu ar interesa aceste judecăți.

Că de asemenea, nici petițiunea prin care avocatul B., face cunoscut depunerea cererei de strămutare, nu poate constitui o dovadă a afirmațiilor ce face, în lipsa unui certificat emanat dela organele în drept, care să constate că o cerere de strămutare a fost depusă de către avocatul B. cerere care privește judecarea unor anumite reclamațiuni și aflate în cercetare și judecarea Consiliului acestui Barou, mai cu seamă când acesta a avut și are de cercetat o serie de plângeri, mai toate referitoare la buna credință a acestuia.

Că deci, nefăcându-se dovada legală a introducerii vreunei cereri de strămutare, nu se poate admite cererea de suspendare a judecății, numai pe simpla afirmațiune a celui dedus în judecata disciplinară a Consiliului de disciplină și în consecință ea se respinge pe acest motiv;

18) Vezi *Aubry et Rau*, I, par. 37; cum și par. 96 privitor la aplicația principiului în materia actelor consiliului de familie.

In ceia ce privește al doilea punct:

Având în vedere că, nici un text al actualei legi de organizare a Corpului de avocați și nici din Regulamentul ei, nu dau în atribuțiunea Uniunii, sau Consiliului superior, cercetarea cererilor de strămutare pentru suspiciune legitimă art. 71 și 74 limitându-le competența, la cazurile anume indicate prin aceste texte limitative,

Că o asemenea competență, abia acum este recunoscută Consiliului superior de disciplină, prin articolul 232 din noul proiect al legii de modificare a actualei legi a avocaților, care proiect însă nu a căpătat putere de lege până în prezent.

Că așa fiind, chiar dacă s'ar fi dovedit în fapt introducerea formală a unei cereri de strămutare de proces, de către avocatul B. și privind pricina de față, încă ea n'ar putea fi ținută în seamă de Consiliu, fiind adresată unei instanțe necompetente sub toate raporturile.

Că, deci și din acest punct de privire, cererea de suspendare, este nejustificată și trebuie respinsă ca atare;

In ceia ce privește cel de al treilea punct de examinat:

Având în vedere că, Consiliul de disciplină, nu judecă decât chestiunile, pur disciplinare, pe baza articolului 78 și următorii, din legea organizării Corpului de avocați, și în limitele drepturilor acordate prin ea, fără nici o influență asupra acțiunilor civile sau penale, chiar când acestea ar fi în strânsă și directă legătură, așa cum arată articolul 87 din lege,

Că deci, sub acest aspect privită cererea de strămutare pentru suspiciune legitimă, nu poate fi trecută sub prevederile articolului 539 și următorii din procedura penală, cari deși aplicabili în materie de drept civil, nu sunt totuși aplicabili în materie disciplinară, întrucât prin zisele articole, vorbindu-se lămurit și categoric, numai de afacerile privind materia criminală, corecțională și polițienească, iar nici de cum afacerile de natură pur disciplinară, cu totul distinctă de cele de mai sus, ele nu pot fi asimilate,

Considerând că această interpretare, este singura posibilă, așa cum a decis și Inalta Curte de Casație, care ca singură instanță competentă în asemenea materii de strămutare, potrivit articolului 31 din legea ei organică, a hotărât:

„Articolul 31 part. 2 l. 1 din legea Curții de Casație și art. 539 și urm. proc. pen., arată cazurile în cari Curtea de Casație, este competentă să se pronunțe asupra cererilor de strămutarea pricinilor pentru cauză de suspiciune legitimă, specificând că se pot face în materie criminală, corecțională și polițienească, așa că le restrânge numai la jurisdicțiunile de judecată, și prin urmare aceste texte nu se pot aplica în materie disciplinară, la strămutarea dela un Consiliu de disciplină la altul, sau dela un tribunal la altul, când această instanță este investită de lege cu atribuțiuni de disciplină; asemenea instanțe sunt chemate să mențină numai disciplina internă în ordinul avocaților. (Casația s. II, dec. 411 din 24 Februarie 1922, Pandectele Române, anul 1922, p. 3-a pag. 158. Idem, Jurisprudența Română, 192 pag. 115, no. 131).

In același sens: Cas. s. II, dec. 1685 din 7 Decembrie 1920. Jurisprudența Română, pag. 36, no. 32. Idem, Cas. s. II, decizia 3208 din 10 Decembrie 1924, *Jurisprudența Generală*, 1925 pag. 252, no. 490.

Că așa fiind, cererea de suspendare, este nefondată și pentru aceste considerațiuni.

In ce privește ultimul punct, rămas spre examinare:

Considerând că, chiar de s'ar fi dovedit în mod regulat și formal că avocatul B. ar fi introdus o cerere de strămutare pentru suspiciune legitimă înaintea unei instanțe competente, cum ar fi Inalta Curte de Casație, încă Consiliul de disciplină nu este ținut să suspende cercetarea și judecarea cererei, întrucât nici un text de lege nu impune o asemenea măsură, așa cum a hotărât și Inalta noastră Curte de Casație :

Considerând — spune Casația — că a proceda la o suspendare, numai pe motivul că s'a introdus o cerere de suspendare, ar însemna să se dea naștere la abuzuri, deși în interesul unei bune administrațiuni a justiției și pentru ca cererea de strămutare să nu devină fără obiect la ziua fixată pentru cercetarea ei, Tribunalul ar fi putut suspenda judecata procesului inculpatului până la tranșarea de către Inalta Curte a cererii făcute de inculpat de a se strămuta procesul la un alt tribunal, pentru suspiciune legitimă; totuși, întrucât nici un text de lege nu impune instanței de fond, ca în asemenea caz să suspende judecarea cauzei, până la rezolvarea cererii de strămutare de către Curtea de Casație, Tribunalul nu a violat legea, respingând cererea inculpatului. (Casația, s. II, decizia 2899 din 18 Noembrie 1924. Recurs în Casație și Contencios administrativ, de C. Hamangiu, Iuliu și Hutschneker, pag. 79, no. 109).

Că, în adevăr, admițându-se părerea contrarie, ar însemna să se dea posibilitatea unei reale împiedicări de a se judeca o afacere, putându-se introduce — cu sau fără temeii — o cerere de suspiciune legitimă, chiar și atunci când o altă primă cerere ar fi fost respinsă.

Că, din aceste considerațiuni, soțotim că Consiliul este principial admis a cerceta, în mod sumar și fără a judeca în fond, oportunitatea cererii de suspendare cerută pe baza introducerii unei cereri de strămutare pentru suspiciune legitimă, nefiind nici de cum desesizat — ipso facto — numai prin introducerea unei asemenea cereri înaintea chiar a instanței competente de a o judeca și primi,

Că, așa fiind, cererea avocatului Brănescu, de a se suspenda cercetarea și judecarea reclamațiunii d-nei Caliopi Davidescu, se consideră ca fără temeii, și ca atare,

Consiliul,

Pentru toate considerentele, sus expuse, respinge cererea de suspendare cerută de avocatul B., privind reclamațiunea d-nei Caliopi Davidescu și dispune continuarea judecăței.

(ss) Nic. M. Părvulescu, C. St. Radianu, Jean Văleanu, Al. I. Popescu, N. Constantinescu-Bordeni.

A apărut: „CONTRACTUL IN FAVOAREA TERȚILOR” (Studiu de drept civil român și de drept civil comparat), opera inedită de Aurel P. Zeuleanu, fost conferențiar al Facultății juridice din Iași și publicată de soția sa.

Această monografie de 700 pagini a fost dată la iveală după îndemnul savantului fost profesor la Facultatea de drept din Paris, și Consilier la Curtea de Casație Franceză, Ambrosie Colin, lucrare pe care o califică de „savantă și interesantă”.

Monografia este însoțită de un studiu complementar datorit profesorului Traian Ionăscu, și de o prefață a acestuia.

Lucrarea în număr redus de exemplare, se află la D-na Elena Zeuleanu, Pasul 11 Iunie, Craiova. Prețul 550 lei, contra ramburs.